

A Meta- Method of the Researches on Master's and PhD Theses in the field of Industrial Management, Shiraz University

Abbas Abbasi

Associate Prof., Department of Business Administration, Faculty of Economics, Management and Social Sciences, Shiraz University, Iran. E-mail: aabbasi@shirazu.ac.ir

Sahar Sharifian Jazi*

*Corresponding Author, Ph.D. Candidate, Department of Industrial Management Production Orientation, Faculty of Management, Economics and Social Sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran. E-mail: s.sharifian@rose.shirazu.ac.ir

Abstract

Objective: According to many experts, methodological weakness is one of the weaknesses of master and doctoral dissertations in Iran. A meta-methodological study is a kind of comprehensive study that examines and compares the methodological aspects of previous researches. Accordingly, the purpose of this study is to identify and evaluate the status of the methodological components of master and doctoral dissertations in the field of industrial management at Shiraz University from 1991 to 2019.

Methods: This research is a descriptive and analytical type that used Meta-method to review the dissertations in the field of industrial management. VOS viewer software is used to analyze data from Excel software and keyword co-event.

Results: The results of the data analysis showed that 89% of the dissertations were applied research and the most used tool of the researchers was questionnaire (31%). In addition, the results indicated the dominance of quantitative methods (79%), positivism paradigm (80%) and survey strategy (57%) and Statistical test methods (30%) in the analysis of findings in industrial management researches. Finally, by extracting 713 unique keywords, 56 words were repeated at least 5 times, including applied research, descriptive, quantitative, positivism, library and field research, survey, documentation and questionnaire.

Conclusion: The results of this study can lead to understanding the past situation and by presenting a picture of trends in the selection of methods used in dissertations, identify the existing gaps and be used for future educational and research planning.

Keywords: Scientometrics, methodology, meta-study, meta-method, co-event.

Citation: Abbasi, Abbas & Sharifian Jazi, Sahar (2020). A Meta- Method of the Researches on Master's and PhD Theses in the field of Industrial Management, Shiraz University. *Industrial Management Journal*, 12(3), 395-418. (in Persian)

Industrial Management Journal, 2020, Vol. 12, No.3, pp. 395-418

DOI: 10.22059/imj.2021.302709.1007737

Received: May 12, 2020; Accepted: March 17, 2021

© Faculty of Management, University of Tehran

فراروشی بر تحقیقات انجام شده پایان نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته مدیریت صنعتی دانشگاه شیراز

عباس عباسی

دانشیار، گروه مدیریت بازرگانی، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران. رایانامه: aabbasi@shirazu.ac.ir

سحر شریفیان جزئی *

* نویسنده مسئول، دانشجوی دکتری، گروه مدیریت صنعتی، دانشکده مدیریت، اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران. رایانامه: s.sharifian@rose.shirazu.ac.ir

چکیده

هدف: به عقیده بسیاری از صاحب‌نظران، ضعف روش‌شناسی یکی از نقاط ضعف پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری در کشور می‌باشد. نوعی از مطالعات جامع که به بررسی و مقایسه ابعاد روش‌شناسی پژوهش‌های قبلی می‌پردازد، مطالعه فراروش می‌باشد. هدف از این پژوهش شناسایی و ارزیابی وضعیت مولفه‌های روش‌شناسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته مدیریت صنعتی دانشگاه شیراز طی سال‌های ۱۳۷۰ تا ۱۳۹۸ می‌باشد.

روش: این پژوهش از نوع توصیفی و تحلیلی است که با استفاده از فراروش به بررسی پایان‌نامه‌های رشته مدیریت صنعتی می‌پردازد. جهت تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار اکسل و هم‌رخدادی کلیدواژگان از نرم‌افزار VOSviewer استفاده شده است.

یافته‌ها: نتایج تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که ۸۹ درصد پایان‌نامه‌ها از نوع تحقیقات کاربردی و بیشترین ابزار مورد استفاده پژوهشگران، پرسشنامه (۳۱ درصد) بوده است. علاوه بر این نتایج حاکی از غلبه روش‌های کمی (۷۹ درصد)، پارادایم اثباتی (۸۰ درصد) و راهبرد پیمایشی (۵۷ درصد)، روش‌های آزمون آماری (۳۰ درصد) در تجزیه و تحلیل یافته‌ها در تحقیقات مدیریت صنعتی می‌باشد. در نهایت با استخراج ۷۱۳ کلید واژه منحصر به فرد، ۵۶ واژه حداقل ۵ بار تکرار شده‌اند که شامل تحقیقات کاربردی، توصیفی، کمی، اثباتی، کتابخانه‌ای و میدانی، پیمایشی، اسناد و مدارک و پرسشنامه می‌باشند.

نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش می‌تواند به شناخت به شناخت از وضعیت گذشته منجر شده و با ارائه تصویری از گرایش‌ها در انتخاب روش‌های مورد استفاده در پایان‌نامه‌ها، خلاءهای موجود را شناسایی کرده و برای برنامه‌ریزی آموزشی و پژوهشی آتی مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: علم‌سنجی، روش‌شناسی، فرامطالعه، فراروش، هم‌رخدادی

استناد: عباسی، عباس؛ شریفیان جزئی، سحر (۱۳۹۹). فراروشی بر تحقیقات انجام شده پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته مدیریت صنعتی دانشگاه شیراز. مدیریت صنعتی، ۱۱۲(۳)، ۳۹۵-۴۱۸.

مدیریت صنعتی، ۱۳۹۹، دوره ۱۲، شماره ۳، صص. ۳۹۵-۴۱۸

DOI: 10.22059/imj.2021.302709.1007737

دریافت: ۱۳۹۹/۰۲/۲۳، پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۲۷

© دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

مقدمه

در عصر کنونی، رشد و شکوفایی جوامع انسانی در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی به گونه قابل توجهی متکی بر پژوهش علمی است (گل‌پاش، ۱۳۹۴). طی چند سال گذشته نیز، گسترش کیفی و کمی مقاطع تحصیلات تکمیلی، مورد توجه مسئولان وزارت علوم، تحقیقات و فناوری قرار گرفته است. یکی از روش‌های دستیابی به این مهم، تقویت پایان‌نامه‌های ارشد و دکتری از لحاظ کیفی و تنوع موضوعی است. متأسفانه به دلیل پیروی نکردن از یک نظام جامع اطلاعاتی، بسیاری از روش‌ها و موضوعات در سایر حوزه‌ها و گرایش‌های مدیریت، به روندی نسبتاً تکراری رسیده است (عزیزی و فرهیخته، ۱۳۹۲). اصولاً هر دانشجویی به ویژه در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری، برای خاتمه تحصیلات خود لازم است اثری تحقیقی را تهیه و ارائه کند. این اثر در واقع عصاره و چکیده فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی او محسوب می‌شود (محمدنژاد شورکایی، جشنی‌آرانی و یزدانی، ۱۳۹۰). در حقیقت پایان‌نامه نخستین تلاش جدی و منضبط دانشجو در طول دوره‌ای خاص از تحصیل است (خان‌مقدم، شجاعی‌زاده، نبی‌اللهی و معز، ۱۳۹۰).

اهمیت و کارکرد پژوهشی دانشگاه‌ها محققان را برآن می‌دارد که از منظری کاربردی به مطالعه پایان‌نامه‌های هر رشته بپردازند. اهمیت پایان‌نامه‌ها به منزله یکی از مهم‌ترین منابع اطلاعاتی بر هیچ‌کس پوشیده نیست. استفاده از نتایج آن‌ها می‌تواند راهگشای بسیاری از مسائل پژوهشی باشد. همه ساله هزینه و مهم‌تر از آن وقت زیادی از استادان و دانشجویان صرف طراحی و نگارش پایان‌نامه‌ها می‌شود. بنابراین انتظار می‌رود که نتایج آن‌ها بتواند مورد استفاده قرارگیرد (پاپازاده، ۱۳۹۲). آگاهی از موضوعات مورد بررسی در پایان‌نامه‌ها و درک روش‌های پژوهش به کار گرفته شده در آن‌ها از جمله بررسی‌هایی است که نتایج حاصل از آن می‌تواند از سویی در ارتقای شناخت دست‌اندرکاران از مسائل موثر واقع شود و از سویی دیگر از دوباره‌کاری‌ها در امر تدوین پایان‌نامه‌ها جلوگیری به عمل آورد (گل‌پاش، ۱۳۹۴). از سوی دیگر، علم‌سنجی مطالعه جنبه‌های کمی فرآیند علم به عنوان یک سیستم ارتباطی است که به تحلیل استنادات در ادبیات دانشگاهی مربوط می‌شود و در سال‌های اخیر نقش مهمی در اندازه‌گیری و ارزیابی عملکرد تحقیق ایفا کرده است. همچنین به عنوان یکی از بهترین و کاربردی‌ترین روش‌ها برای شناخت و ارزیابی تولیدات علمی کشورها، افراد و سازمان‌ها می‌باشد (ماینگرز و لیدسدورف، ۲۰۱۵). افزایش تعداد پژوهش‌ها در حوزه‌های خاص، زمینه‌ساز این سؤال شده است که آیا می‌توان ابعاد مهم پژوهش، مانند داده‌ها/ یافته‌ها، روش‌شناسی و چارچوب نظری/ تحلیلی را در همه پژوهش‌های انجام‌شده در یک حوزه با یکدیگر تلفیق کرد؟ پاسخ به این پرسش، مقدمه خلق رویکرد مطالعاتی نوین شد. این نوع مطالعات انواع مختلفی دارند. اگر مطالعه جامع به بررسی تجمیعی و تلفیقی یافته‌های پژوهش‌های قبلی بپردازد، آن را تحلیل فراداده می‌نامند. نوع دیگری از مطالعات جامع، به بررسی و مقایسه ابعاد روش‌شناسی پژوهش‌های قبلی می‌پردازد که آن را مطالعه فراروش می‌نامند و اگر مطالعه جامع به بررسی تلفیقی چارچوب‌های تحلیلی/ نظری پژوهش‌های قبلی بپردازد، آن را مطالعه فرانظریه می‌نامند (عزیزی و فرهیخته، ۱۳۹۲).

رشته مدیریت صنعتی، که مجموعه‌ای جامع از دانش روز مرتبط با فناوری، تولید و عملیات، شیوه‌های بهبود، تکنیک‌های بهینه‌سازی، مدیریت کیفیت و تعالی، روش‌های تصمیم‌گیری را برای حل و تحلیل مسائل مدیریتی و سازمانی فراهم می‌آورد که در صنعت‌های مختلف از جمله تولیدی و خدماتی قابل استفاده است. رشته مدیریت صنعتی در

دانشگاه‌های ایران، یکی از رشته‌های مجموعه مدیریت است که قدمت آن به چندین دهه می‌رسد و تاکنون فارغ‌التحصیلان بسیاری در این رشته وارد بازار کار شده‌اند. با توجه به مطالب فوق، داشتن تصویری کلی از روش‌شناسی پایان‌نامه‌های موجود در رشته مدیریت صنعتی، به استادان و دانشجویان کمک می‌کند تا به سوی روش‌های بدیع‌تری گام بردارند. علی‌رغم اینکه در طی سال‌های گذشته در دانشگاه شیراز تعداد قابل توجهی پایان‌نامه در مقاطع و گرایش‌های مختلف به انجام رسیده است، تاکنون پژوهشی که تصویری کلی از پایان‌نامه‌های مذکور به لحاظ روش‌های تحقیق و آماری ارائه دهد، صورت نگرفته است. هم‌چنین از وضعیت روش‌های مورد استفاده در پایان‌نامه‌ها اطلاعات دقیقی در دست نیست. هدف اصلی از این پژوهش آگاهی از وضعیت محتوایی پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی رشته مدیریت صنعتی از نظر روش‌شناسی می‌باشد. انجام چنین پژوهشی می‌تواند به شناخت از وضعیت گذشته منجر شده و با ارائه تصویری از گرایش‌ها در انتخاب روش‌های مورد استفاده در پایان‌نامه‌ها، خلأهای موجود را شناسایی کرده و برای برنامه‌ریزی آموزشی و پژوهشی آتی مورد استفاده قرار گیرد. بدین منظور، در این پژوهش محققان می‌کوشند با استفاده از روش تحقیق فراروش، چارچوب روش‌شناسی پایان‌نامه‌های رشته مدیریت صنعتی در گرایش‌های تولید و عملیات، تحقیق در عملیات، مالی و مدیریت سیستم‌ها مربوط به سال‌های ۱۳۷۰ تا ۱۳۹۸ را بررسی نمایند و در صدد پاسخ به دو سؤال اصلی می‌باشند. اول، توزیع فراوانی مولفه‌های روش‌شناسی (از نظر مواردی همچون روش تحقیق، جامعه و نمونه، ابزار، پایایی و روایی) مورد استفاده در پایان‌نامه‌ها چگونه است؟ و دوم، واژگان کلیدی مورد استفاده در پایان‌نامه‌ها چگونه است؟

پیشینه پژوهش

علم‌سنجی زیرشاخه‌ای از جامعه‌شناسی علوم است که غالباً با سیاست‌گذاری‌های علمی در ارتباط است. علم‌سنجی درگیر مطالعات کمی فعالیت‌های علمی و خصوصاً مطالعه انتشارات می‌باشد (برایرپور، ۱۳۸۹: ۱۹). تعریف علم‌سنجی برای اولین بار توسط مولچنکو^۱ به عنوان یک مطالعه کمی از تحقیق در مورد توسعه علم ارائه شده است. می‌توان آن را به عنوان تکنیکی در نظر گرفت که شامل سنجش تأثیر تحقیقات، درک روند استناد، نقشه‌برداری از ساختار دانش و تحولات در یک دامنه بر اساس مجموعه داده‌های علمی در مقیاس بزرگ است (ژانگ، وو، لی، سپاسگزار، لو و هی^۲، ۲۰۱۹). از سوی دیگر تحلیل محتوا یک روش تحقیق کیفی است که به طور گسترده مورد استفاده قرار می‌گیرد و شامل غربالگری سیستماتیک و تجزیه و تحلیل آنها بر اساس دسته‌بندی‌های مشخص به صورت موضوعی است (دمیروک، باگلاما و بگول^۳، ۲۰۱۵) که پژوهشگر را قادر می‌سازد که حجم زیادی از اطلاعات را به آسانی به صورت سازمان‌یافته درآورد و روش سودمندی است که برای بررسی روند موضوعی منابع به کار می‌رود (خانی‌مقدم، شجاعی‌زاده، نبی‌اللهی و معز، ۱۳۹۰). یکی از روش‌هایی که به منظور بررسی، ترکیب و آسیب‌شناسی پژوهش‌های گذشته معرفی شده، فرامطالع است. فرامطالع یک رویکرد تحقیقاتی شامل تجزیه و تحلیل عمیق از نظریه، روش‌ها و یافته‌های تحقیقات کیفی و تلفیق

^۱ Mulchenko

^۲ Zhong, Wu, Li, Sepasgozar, Luo & Hea

^۳ Demirok, Baglama & Besgul

این بینش‌ها درباره پدیده‌ها می‌باشد. فرامطالعه شامل سه مولفه تحلیل فراداده، فراروش و فرانظریه می‌باشد. تحلیل فراداده، مطالعه یافته‌های تحقیقات گزارش شده در یک زمینه تحقیقاتی خاص با پردازش داده‌های آن است که محققان را ملزم می‌کند تا گزارش‌های متعدد انتقادی از یک پدیده را بررسی کنند تا شباهت‌ها و اختلافات بین آن‌ها را آشکار کنند. فراروش، مطالعه دقت و صحت معرفت‌شناختی روش‌های تحقیقاتی است که در مطالعات تحقیقاتی استفاده می‌شود. یکی از مولفه‌های اصلی فراروش، تعیین مناسب بودن روش‌های خاص در زمینه‌های تحقیقاتی می‌باشد. از آنجا که تصمیمات روش‌شناختی نقش مهمی در هدایت تحقیقات آینده در یک زمینه خاص از مطالعه دارند، فراروش به توسعه نظریه نیز کمک کرده و یک استراتژی آگاهانه برای حرکت رو به جلو می‌باشد. در نهایت اگر فرامطالعه فقط در حوزه مدل‌ها و چارچوب‌های پژوهش‌های گذشته باشد، فرانظریه نامیده می‌شود (پترسون، تورن، کانم و جیلینگز^۱، ۲۰۰۱). به منظور تحقق هدف پژوهش حاضر، پژوهش‌هایی که به تحلیل روش‌شناسی پایان‌نامه‌ها پرداخته است، مورد بررسی قرار گرفته است.

ژائو (۱۹۹۱) به بررسی چرایی و چگونگی فراتئوری، فراروش و فراداده پرداخت. هدف وی بررسی تحولات اخیر در مطالعه فرا در سه قلمرو اصلی جامعه‌شناسی یعنی تئوری، روش و داده‌ها بود و در پی بررسی اینکه مطالعه فرا چیست؟ چرا فرامطالعه رونق گرفته است و چطور فرامطالعه در جامعه‌شناسی انجام می‌گیرد، صورت پذیرفت. گوستافسون^۲ و همکاران (۲۰۱۴) در بررسی مباحث روش‌شناختی و اخلاقی در تحقیقات با استفاده از رسانه‌های اجتماعی، با فراروش به بررسی روایی و پایایی تحقیقات پرداخته و نتایج بیانگر استفاده از نمونه‌گیری تصادفی در تحقیقات بوده است. اینگستراپ^۳ (۲۰۱۵) به تجزیه و تحلیل فراروش تحقیقات کیفی، در بررسی رشد مثبت جوانان از طریق ورزش پرداخت و نتایج حاکی از غلبه روش مصاحبه، مطالعه موردی و نمونه‌گیری هدفمند بوده است. سیدین و باب‌الحوایجی (۱۳۸۸) با بررسی ۵۲۴ پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای تهران شمال، علوم تحقیقات تهران، علوم تحقیقات اهواز و همدان در سال‌های ۱۳۷۲-۱۳۸۶ با استفاده از روش تحلیل محتوا در پی دستیابی به تعداد پایان‌نامه‌های هر سال و در هر دانشکده، توزیع جنسیتی، تعدد صفحات پایان‌نامه‌ها، وضعیت استناد پایان‌نامه‌ها، موضوعات بررسی شده و روش‌شناسی آن‌ها بودند. در روش‌شناسی، به این نتیجه رسیدند که روش پیمایشی، ابزار پرسشنامه و آمار توصیفی نسبت به سایر روش‌ها و ابزارها بیشتر به کار رفته‌اند. اسدالهی بنه‌کاغی (۱۳۸۹) به تحلیل محتوای روش‌شناسی تحقیق ۵۱۷ پایان‌نامه دانشجویان علوم ارتباطات کارشناسی ارشد دانشگاه‌های تهران، علامه طباطبایی و دانشکده صداوسیما در سال‌های ۱۳۵۰-۱۳۸۸ پرداخت و نتیجه گرفت که رویکرد اثبات‌گرایی و پدیدارشناختی، روش‌های کمی، روش پیمایشی و تحلیلی محتوا و تحلیل گفتمان بیشترین کاربرد را در دانشگاه‌های مذکور داشته‌اند. خان‌دیزجی (۱۳۹۰) با بررسی موضوعات و روش‌های پایان‌نامه‌های جامعه‌شناسی دانشکده علوم اجتماعی تهران و دانشگاه علامه طباطبایی با رویکرد انتقادی به این نتیجه رسید که موضوعات ذهنی بر موضوعات عینی و روش‌های تجربی - تحلیلی برتری داشته است، ضعف استفاده از روش‌های هرمنوتیکی به ویژه روش‌های

² Paterson, Thorne, Canam and Jillings

³ Gustafson

⁴ Ingstrup

انتقادی نیز دیده شده است. محمدنژاد شورکایی، جشنی آرانی و یزدانی (۱۳۹۰) با بررسی فراروش ۳۵ پایان‌نامه ارشد و دکتری در زمینه عوامل موثر بر رضایت مشتری در دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی، علامه طباطبایی، الزهراء، تربیت مدرس و صنعتی شریف نتیجه گرفتند که روش‌شناسی کمی، تحقیقات از نوع همبستگی، از منظر رویکرد تبیینی و توصیفی نسبت به سایر روش‌ها بیشتر به کار رفته‌اند. همچنین تحقیقات مدلسازی و پیش‌بینی کمترین تکرار را دارا بوده‌اند. قاسمی (۱۳۹۲) با تحلیل محتوای روش‌شناسی ۳۴۱ پایان‌نامه و رساله رشته تربیت بدنی دانشگاه پیام‌نور نتیجه گرفت که روش تحقیق از نظر هدف توصیفی، از نظر راهبرد پیمایشی و از نظر جهت‌گیری کاربردی، روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و کل‌شمار، ابزار پرسشنامه و آزمون، وضعیت ابزار مورد استفاده بیشتر استاندارد و سپس محقق ساخته، روایی صوری، پایایی ضریب آلفای کرونباخ و مقیاس لیکرت بیشترین استفاده را داشته است. صیفوری (۱۳۹۲) با تحلیل محتوای موضوعی و روش‌شناسی ۷۹ پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه‌های علامه طباطبایی، تربیت معلم، شهید بهشتی، شیراز، اصفهان و فردوسی مشهد در حوزه یادگیری الکترونیکی از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۲، نتیجه گرفت که روش‌شناسی کمی بیشترین استفاده، روش کیفی و روش ترکیبی کمترین استفاده را داشته‌اند. گل‌پاش (۱۳۹۴) با تحلیل محتوای موضوعی و روش‌شناسی ۷۹۵ پایان‌نامه تحصیلات تکمیلی علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ایران از دانشگاه‌های بیرجند، تهران، فردوسی مشهد، الزهراء، شهید بهشتی، اصفهان، شاهد، خوارزمی، قم، علامه طباطبایی، شیراز، تربیت مدرس، چمران اهواز و پیام‌نور مشهد در سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۹۳، نتیجه گرفت که بیشتر پژوهش‌ها با روش پیمایشی و تحلیل محتوا انجام شده است و باید روش‌های شبه‌آزمایشی، قوم‌نگاری و علی مقایسه‌ای مورد توجه بیشتری قرار گیرد. رنجبری صوفیان (۱۳۹۶) به تحلیل محتوای موضوعی و روش‌شناسی ۱۹۵ پایان‌نامه و رساله تحصیلات تکمیلی رشته علوم تربیتی دانشگاه تبریز در سال‌های ۱۳۷۶-۱۳۹۵ پرداخت که نتایج حاکی از غلبه روش همبستگی، آزمون آماری تحلیل واریانس بوده است. عزیزی و فرهیخته (۱۳۹۷) با روش تحلیل محتوا، تناظر و فراروش به بررسی ۲۰۴ پایان‌نامه در گرایش بازاریابی در دانشگاه‌های شهید بهشتی، تهران، تربیت مدرس و علامه طباطبایی طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۹ پرداخته و نتیجه گرفتند که روش پیمایشی، ابزار پرسشنامه، روش‌های نمونه‌گیری احتمالی، روایی محتوا، روش ضریب آلفای کرونباخ، حجم نمونه تا ۳۰۰ نفر، روش آماری آزمون میانگین و پژوهش قطعی بیشترین استفاده را داشته است. محمدی‌فر (۱۳۹۷) با بررسی ۱۸۸ پایان‌نامه و رساله رشته مهندسی مکانیک دانشگاه تبریز در سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۹۶ با تحلیل محتوای موضوعی و روش‌شناسی پایان‌نامه‌ها، نتیجه گرفت که نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای و روش‌های عددی دارای بیشترین کاربرد و روش تحلیلی کاربرد بسیار اندکی داشته است. محقر و همکاران (۱۳۹۷) به فراترکیب روش‌های مدل‌سازی سیستم‌های پیچیده فنی-اجتماعی با رویکرد پارادایم چندگانه در جهت ایجاد روشی ترکیبی برای مدل‌سازی پرداختند. آن‌ها با استفاده از روش فراترکیب موبفه‌ها را شناسایی نموده و با بهره‌گیری از مفاهیم و ابزارهای متنوع ارائه شده از سوی رویکردها و روش‌های مختلف، جنبه‌های متفاوت سیستم‌های فنی-اجتماعی را مدل‌سازی کردند. فردوسی و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی فراروش پژوهش‌های بازاریابی در ایران در ۱۰۲۱ مقاله طی ۱۰ سال پرداختند و نتایج حاکی از این است که پژوهش‌های انجام شده در ایران در حوزه بازاریابی از تنوع روش‌شناسی بسیار کمی برخوردار است به نحوی که عمده مقالات به روش معادلات ساختاری، با ابزار پرسشنامه و به شیوه کمی انجام شده است. کلانتری و همکاران (۱۳۹۹) به

ارائه چارچوب مفهومی برای سنجش عملکرد زنجیره تامین خدمات امنیت اطلاعات مبتنی بر رویکرد فراترکیب و روش دلفی فازی پرداختند. آن‌ها با کمک روش فراترکیب و بررسی مقالات، چارچوبی مفهومی برای اندازه‌گیری عملکرد ارائه نمودند. مطالعات فوق بیانگر گرایش استفاده از فراها در بررسی‌ها و مطالعات می‌باشد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از حیث هدف، کاربردی و از نوع توصیفی و تحلیلی است که با استفاده از فراروش به بررسی پایان‌نامه‌های رشته مدیریت صنعتی می‌پردازد. ابزار گردآوری داده‌ها مطالعه کتابخانه‌ای و بررسی اسناد و مدارک است. مطالعه حاضر به طور طولی گذشته‌نگر در سال ۱۳۹۸ انجام شده و به این منظور از یک چک لیست برای بررسی روش‌شناسی پایان‌نامه‌ها در فاصله زمانی ۱۳۷۰ الی ۱۳۹۸ استفاده گردیده است. جامعه آماری شامل کلیه پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته مدیریت صنعتی در دانشگاه شیراز در فاصله زمانی مذکور می‌باشد که به صورت سرشماری مورد بررسی قرار گرفته است. دانشگاه شیراز شامل ۱۵ دانشکده می‌باشد. در این میان دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، در سال ۱۳۸۲، تحت عنوان دانشکده علوم اجتماعی در مجموعه دانشگاه شیراز و در قالب ۳ بخش به نام‌های اقتصاد، علوم اجتماعی، مدیریت و حسابداری شروع به کار نمود و در سال ۱۳۸۴ به دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی تغییر نام داد. در سال ۱۳۸۵، بخش مدیریت و حسابداری در قالب ۲ بخش مجزا فعالیت خود را ادامه دادند و هم‌اکنون این دانشکده با ۴ بخش مشغول به فعالیت می‌باشد. بخش مدیریت این دانشکده در مقطع کارشناسی ارشد در رشته‌های مدیریت صنعتی و بازرگانی و در مقطع دکتری در رشته مدیریت صنعتی دانشجوی می‌پذیرد. در مجموع ۲۴۸ پایان‌نامه ارشد و ۱۴ پایان‌نامه در مقطع دکتری مربوط به رشته مدیریت صنعتی می‌باشد. اولین پایان‌نامه رشته مدیریت صنعتی نیز در سال ۱۳۷۰ دفاع شده است.

فراروش در واقع تناسب و درستی روش‌های تحقیق در مطالعات اولیه را مورد بررسی قرار می‌دهد و شامل تجزیه و تحلیل رویکرد، روش‌های نمونه‌گیری، روش نوشتن فرضیه‌ها، متغیرها، جامعه و نمونه و هر آنچه که مربوط به بحث روش‌شناسی است، می‌باشد (ادواردز، دیویس و ادواردز^۱، ۲۰۰۹). چک لیست مورد استفاده، اطلاعات مربوط به روش انجام مطالعه می‌باشد. محققین با مطالعه پایان‌نامه‌ها اطلاعات لازم را در چک لیست مذکور وارد نمودند. پس از آن اطلاعات چک لیست در نرم‌افزار اکسل وارد شده و برای خلاصه‌سازی و گزارش اطلاعات از شاخص‌های مرکزی میانگین، فراوانی و درصد فراوانی استفاده گردید. علاوه بر این، برای بصری‌سازی نقشه علمی، کلیدواژه‌ها (شامل کلیدواژگان هر پایان‌نامه، روش تحقیق، ابزار تحقیق، استراتژی تحقیق و ...) به زبان انگلیسی ترجمه و با فرمت CSV در نرم‌افزار VOSviewer بارگزاری شده و نتایج در قالب نقشه ارائه گردید.

¹ Edwards, Davies & Edwards

یافته‌های پژوهش

گرایش‌های رشته مدیریت صنعتی

رشته مدیریت صنعتی در دانشگاه شیراز در مقطع کارشناسی ارشد دارای گرایش‌های مدیریت تولید و عملیات، مدیریت تحقیق در عملیات، مدیریت مالی و مدیریت صنعتی می‌باشد. در مقطع دکتری نیز دارای گرایش مدیریت سیستم‌ها و مدیریت تولید و عملیات می‌باشد. جدول شماره ۱ بیانگر این است که ۵۲ درصد از پایان‌نامه‌ها متعلق به نویسندگان مقطع کارشناسی ارشد مدیریت تولید و عملیات، ۱۹ درصد مدیریت تحقیق در عملیات و ۴/۸ درصد دکتری مدیریت سیستم‌ها می‌باشد.

جدول ۱: توزیع فراوانی گرایش‌های رشته مدیریت صنعتی در دانشگاه شیراز

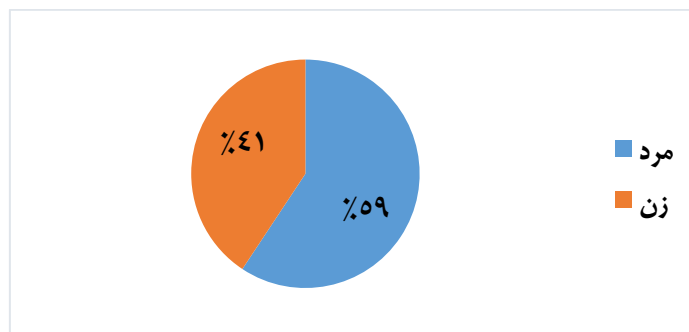
درصد	تعداد	گرایش
۵۲/۸۱	۱۲۲	کارشناسی ارشد مدیریت تولید و عملیات
۱۹/۱۲	۴۴	کارشناسی ارشد مدیریت تحقیق در عملیات
۵/۱۹	۱۲	کارشناسی ارشد مدیریت مالی
۱۸/۱۸	۴۲	کارشناسی ارشد صنعتی
۴/۷	۱۱	دکتری مدیریت سیستم

توزیع پایان‌نامه‌ها بر اساس جنسیت

تجزیه و تحلیل اولیه داده‌ها حاکی از آن است که تعداد دانشجویان مرد نسبت به تعداد دانشجویان زن در مقطع ارشد و دکتری بیشتر می‌باشد. اطلاعات کامل مربوط به توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها بر اساس جنسیت در جدول ۲ ارائه شده است. همچنین، همانطور که در نمودار ۱ مشاهده می‌شود، پایان‌نامه‌های دفاع شده در دسترس ۲۳۱ می‌باشد که از این تعداد ۹۴ نفر (۴۰/۶۹ درصد) زن و ۱۳۷ نفر (۵۹/۳۱ درصد) مرد هستند.

جدول ۲: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها بر اساس جنسیت

جنسیت	زن	مرد	تعداد کل
کارشناسی ارشد	۹۳	۱۲۷	۲۲۰
دکتر	۱	۱۰	۱۱

نمودار ۱: میزان نویسندگان زن و مرد در نگارش پایان‌نامه

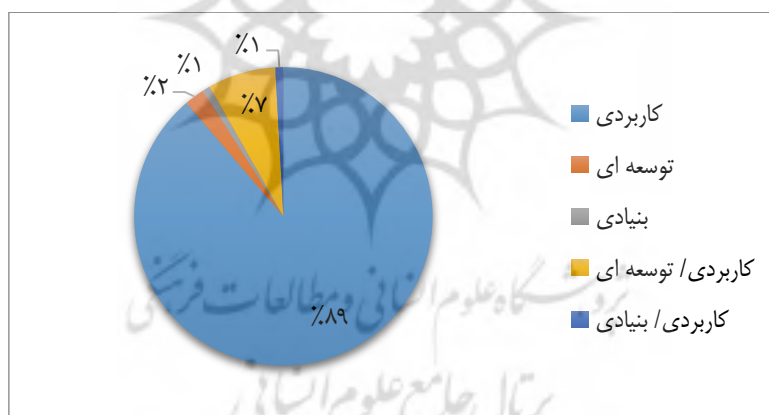

جهت‌گیری پایان‌نامه

هر تحقیق از نظر هدفمندی مطالعه به یکی از انواع بنیادی (محض)، کاربردی و توسعه‌ای قابل تقسیم است. تحقیقات بنیادی از نوع تحقیقات نظری است که در آن محقق بدون داشتن یک هدف کاربردی خاص، صرفاً برای توسعه دانش به مطالعه می‌پردازد. اساس تحقیقات بنیادی برای یکی از اهداف علوم انجام می‌شود که نوعی علم برای علم است. تحقیقات کاربردی برای یافتن راه‌حلی درباره یک مشکل مهم در جامعه، یک سازمان صنعتی یا اداری انجام می‌شود. اغلب تحقیقات آموزشی، تحقیقاتی کاربردی هستند. در نهایت، تحقیقات توسعه‌ای یعنی انجام فعالیت‌های لازم و سازمان‌یافته برای اصلاح و نوآوری در ابزار تولید و یا بهبود کیفیت محصولات تولیدی و خدماتی که موجب توسعه و رشد علم و فناوری در جامعه شده و رفاه اجتماعی را فراهم می‌کند. همچنین می‌توان از ترکیب این جهت‌گیری‌ها نیز استفاده کرد. جدول ۳ و نمودار ۲ بیانگر فراوانی جهت‌گیری پایان‌نامه‌های مدیریت صنعتی در دانشگاه شیراز می‌باشد. همانطور که مشاهده می‌شود، اکثر تحقیقات به صورت کاربردی صورت گرفته است. در این میان به تحقیقات بنیادی و توسعه‌ای کمتر توجه شده است.

جدول ۳: فراوانی جهت‌گیری پایان‌نامه‌ها

جهت‌گیری	کاربردی	بنیادی	توسعه‌ای	کاربردی - توسعه‌ای	کاربردی - بنیادی
تعداد	۲۰۵	۲	۵	۱۷	۲

نمودار ۲: توزیع فراوانی جهت‌گیری پایان‌نامه‌های ارشد و دکتری

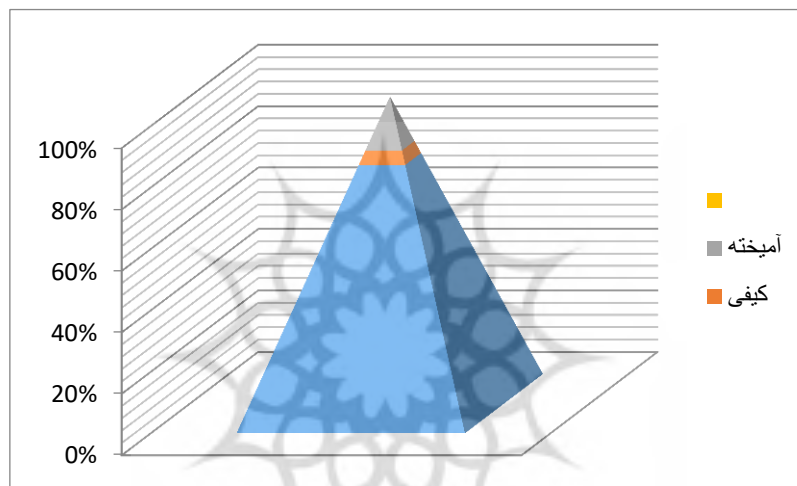
روش‌شناسی مورد استفاده در تحقیقات

محققان در علوم اجتماعی و رفتاری را می‌توان به سه دسته تقسیم کرد: ۱- محققان کمی‌گرا که در سنت اثبات‌گرایی کار کرده و تحلیل‌های کمی انجام می‌دهند که تحقیقات کمی شامل پیمایش اجتماعی، تحقیق تجربی، پرسشنامه، تحلیل داده‌های از قبل گردآوری شده، مشاهده ساختارمند و مصاحبه‌های ساختارمند می‌باشد. ۲- محققان کیفی‌گرا که در سنت‌های تاویلی و تفسیری کار کرده و اغلب به داده‌ها و تحلیل‌های روایتی تجربه دارند و تحقیقات کیفی شامل روایت پژوهی، پدیدارشناسی، نظریه داده‌بنیاد، پژوهش قوم‌نگاری، پژوهش مطالعه موردی و مصاحبه پژوهش کیفی می‌باشد. ۳- محققان ترکیبی که در سنت پراگماتیسم کار کرده و به هر دو نوع داده و تحلیل عددی و روایتی علاقمندند و رویکرد

ترکیبی از تقابل روش‌شناختی کمی-کیفی اجتناب می‌کند (کشمیری، پیوسته‌گر و کریمی، ۱۳۹۵). با توجه به ماهیت رشته مدیریت صنعتی، همانطور که انتظار می‌رود، اکثر تحقیقات در زمره تحقیقات کمی می‌باشد. البته تحقیقات آمیخته (کمی و کیفی) نیز در بسیاری از تحقیقات مورد استفاده قرار گرفته است. همانطور که در جدول ۴ و نمودار ۳ مشاهده می‌شود تحقیقات کمی بیشترین استفاده را در بین روش‌ها دارند.

جدول ۴: توزیع تعداد روش‌های مورد استفاده در تحقیقات

روش‌شناسی	تعداد	درصد
کمی	۱۸۴	۷۹/۶
کیفی	۱۰	۰/۰۴۳
آمیخته	۳۷	۱۶/۴

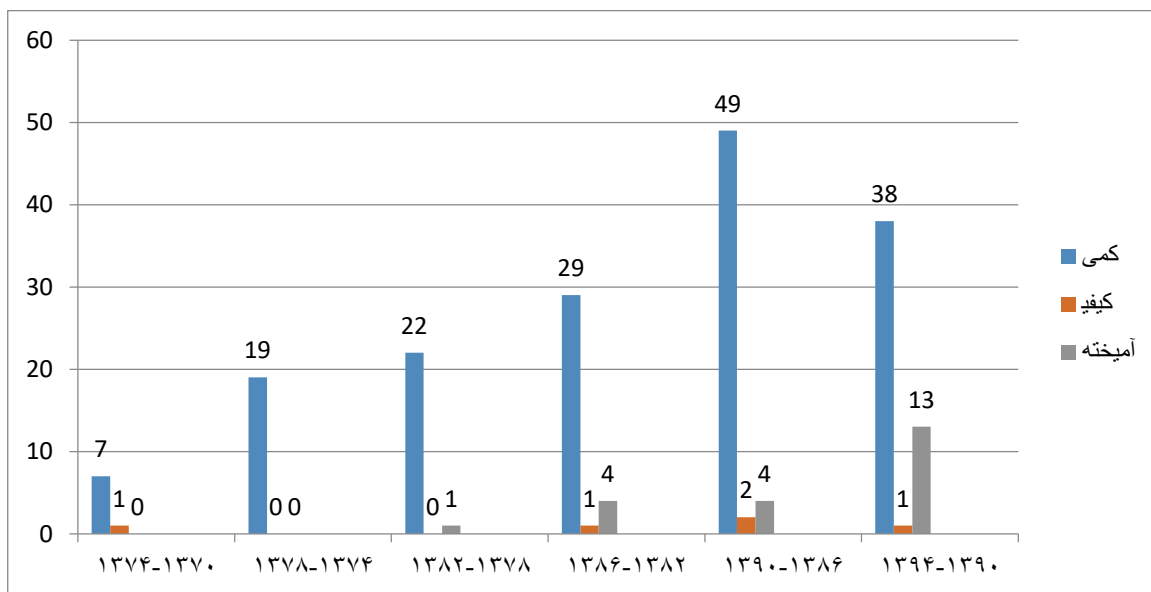

نمودار ۳: توزیع فراوانی روش‌های مورد استفاده در تحقیقات

همچنین در جدول ۵ و نمودار ۴ می‌توان روش‌شناسی مورد استفاده در دانشگاه شیراز را بر حسب هر چهار سال مشاهده کرد. این نمودار بیانگر غلبه روش‌شناسی کمی در طی سال‌های مذکور می‌باشد و همچنین استفاده از روش‌شناسی آمیخته در طی زمان افزایش یافته است.

جدول ۵: روش‌شناسی مورد استفاده در دانشگاه شیراز بر حسب سال

سال روش‌شناسی	۱۳۷۰-۱۳۷۴	۱۳۷۴-۱۳۷۸	۱۳۷۸-۱۳۸۲	۱۳۸۲-۱۳۸۶	۱۳۸۶-۱۳۹۰	۱۳۹۰-۱۳۹۴	۱۳۹۴-۱۳۹۸
کمی	۷	۱۹	۲۲	۲۹	۴۹	۳۸	۲۰
کیفی	۱	۰	۰	۱	۲	۱	۵
آمیخته	۰	۰	۱	۴	۴	۱۳	۱۵

نمودار ۴: توزیع فراوانی روش‌های مورد استفاده در تحقیقات بر حسب سال

رویکرد فلسفی پژوهش

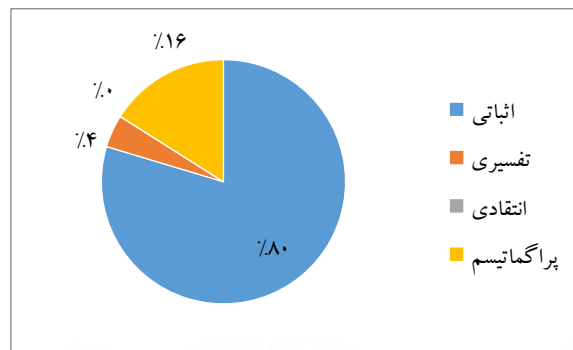
در تحقیقات اجتماعی، اصطلاح پارادایم برای اشاره به مفروضات فلسفی یا مجموعه اساسی باورهایی که اقدامات را هدایت می‌کنند و جهان بینی محقق را تعریف می‌کنند، استفاده می‌شود. اصطلاح پارادایم که توسط توماس کوهن (۱۹۷۰) معرفی شد، برای بحث در مورد کلیات، باورها و ارزش‌های مشترک جامعه متخصصان در مورد ماهیت واقعیت و دانش مورد استفاده قرار گرفت (کائوشیک و والش^۱، ۲۰۱۹). رویکرد انتقادی که به عنوان الگوی تحول آفرین نیز شناخته می‌شود، هستی‌شناسی آن مبتنی بر نسبی‌گرایی است و بیان می‌کند که واقعیت به طور اجتماعی از طریق رسانه‌ها، نهادها و جامعه ساخته می‌شود. بر این اساس، محققان انتقادی از نظر اخلاقی، سیاسی معیار استاندارد را برای قضاوت در مورد شرایط و عمل به تحقیق خود با در نظر گرفتن زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی برای رویدادهای خاص تحقیق در پیش می‌گیرند (فام^۲، ۲۰۱۸). پارادایم پراگماتیسم (عمل‌گرایی) به عنوان یک روش تحقیق برای محققان عملی‌تر به نظر می‌رسد. این روش دوگانگی فلسفی سنتی در مورد عینیت و ذهنیت را رد می‌کند و به محقق این امکان را می‌دهد که دوگانگی‌های اجباری را که در پس اثبات‌گرایی و تفسیرگرایی هستند کنار بگذارد. از محقق می‌خواهد تا روی دو رویکرد مختلف تحقیق تمرکز کند (کائوشیک و همکار، ۲۰۱۹). بر اساس جدول ۶ و نمودار ۵ دانشجویان رشته مدیریت صنعتی در دانشگاه شیراز، از پارادایم اثباتی بیشترین استفاده را نسبت به دیگر پارادایم‌ها دارند و پارادایم انتقادی مورد استفاده قرار نگرفته است.

¹ Kaushik & Walsh

² Pham

جدول ۶: رویکرد فلسفی پژوهش

تعداد	پارادایم
۱۸۴	اثباتی
۱۰	تفسیری
۰	انتقادی
۳۷	پراگماتیسم

نمودار ۵: توزیع فراوانی رویکردهای فلسفی

شیوه اجرای پژوهش

روش تحقیق میدانی به عنوان مطالعه‌ای که در محیط طبیعی موضوع مطالعه انجام می‌گردد، توصیف می‌شود. شامل مشاهده‌ها، آزمایش‌ها و تعاملات با شرکت‌کنندگان است و می‌تواند روشی برای جمع‌آوری داده‌های کمی در نظر گرفته شود. در واقع محقق باید خودش وارد میدان شود تا به صورت طبیعی با مسئله روبرو شود. روش کتابخانه‌ای در تمام تحقیقات علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد و در بعضی از آن‌ها موضوع تحقیق از نظر روش، از آغاز تا انتها متکی بر یافته‌های تحقیق کتابخانه‌ای است. در تحقیقاتی که ماهیت کتابخانه‌ای ندارند نیز محققان ناگزیر از کاربرد روش کتابخانه‌ای در تحقیق خود هستند. در این گروه تحقیقات، محقق باید ادبیات و سوابق مساله و موضوع تحقیق را مطالعه کند. در نتیجه، باید از روش کتابخانه‌ای استفاده کند و نتایج مطالعات خود را در ابزار مناسب شامل فیش، جدول و فرم ثبت و نگهداری و در پایان به طبقه‌بندی و بهره‌برداری از آن‌ها اقدام کند. بر اساس جدول ۷، بیشتر مطالعات کتابخانه‌ای/میدانی (۷۱ درصد) می‌باشد اما از روش‌های میدانی (۳ درصد) کمترین استفاده صورت گرفته است.

جدول ۷: مکان پژوهش

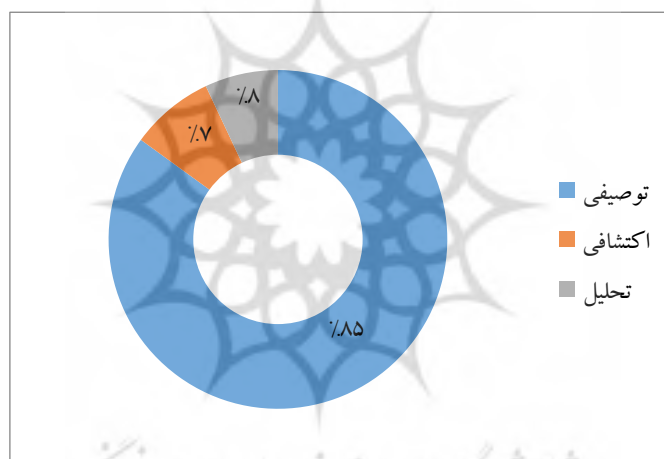
درصد	تعداد	مکان
۲۵/۲	۵۸	کتابخانه‌ای
۳/۴۶	۸	میدانی
۷۱/۴۳	۱۶۵	کتابخانه‌ای / میدانی

هدف پژوهش

تحقیق توصیفی شامل مجموعه روش‌هایی است که هدف آن‌ها توصیف کردن شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است. اجرای تحقیق توصیفی می‌تواند شناخت بیشتر شرایط موجود و یا یاری رساندن به فرآیند تصمیم‌گیری باشد. تحقیق اکتشافی روی وجود یا عدم‌وجود پدیده‌ای کار می‌کند. همچنین در این تحقیق سعی می‌شود تا برای مشکلاتی که روشن و شفاف نیستند پاسخی حاصل گردد. پژوهش‌های تحلیلی در محیط کنترل شده و با دست‌کاری متغیرها انجام می‌شود. طبق جدول ۸ و نمودار ۶ مشاهده می‌شود که در دانشگاه شیراز در رشته مدیریت صنعتی، ۸۵ درصد تحقیقات با هدف توصیفی، ۸ درصد با هدف اکتشافی و ۷ درصد با هدف تحلیلی صورت گرفته است.

جدول ۸: فراوانی پایان‌نامه‌ها از نظر هدف پژوهش

نوع هدف	تعداد	درصد
توصیفی	۱۹۶	۰/۸۵
اکتشافی	۱۹	۰/۷
تحلیلی	۱۶	۰/۸

نمودار ۶: توزیع فراوانی پایان‌نامه بر اساس هدف پژوهش

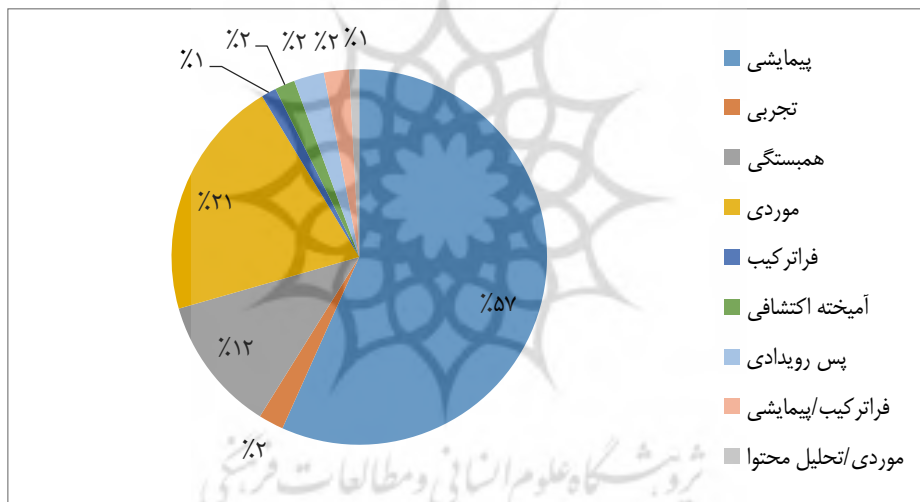
راهبرد پژوهش

راهبردهای یک پژوهش می‌توانند شامل موارد زیر باشند: ۱- راهبرد تجربی، آزمودن روابط علی است و این که آیا تغییر در متغیر مستقل منجر به تغییر در متغیر وابسته خواهد شد یا خیر؟ در شکل ساده راهبرد تجربی با بررسی رابطه دو متغیر در ارتباط است. ۲- راهبرد پیمایشی، پاسخ برخی از مسائل پژوهشی نه از طریق تغییر و دستکاری متغیر میسر است و نه محاسبه همبستگی بین متغیرها، در این حالت از راهبرد پیمایش استفاده می‌شود. ۳- مطالعه موردی، مطالعه عمیق روی نمونه‌هایی از یک پدیده در محیط طبیعی آن و از دیدگاه افرادی که در آن پدیده مشارکت دارند. ۴- همبستگی یکی از روش‌های تحقیق غیرآزمایشی است که رابطه میان متغیرها را براساس هدف تحقیق بررسی می‌کند. ۵- پس‌رویدادی در پی کشف علت‌ها یا عوامل بروز یک رویداد یا حادثه یا پدیده مورد نظر است. بنابراین، پس از آنکه واقعه‌ای روی داد، تحقیق درباره آن شروع می‌شود. ۶- فراترکیب فرایند جستجو، ارزیابی، ترکیب و تفسیر مطالعات کمی یا کیفی در یک حوزه خاص است. ۷- تحلیل محتوا روش مطالعه و تجزیه و تحلیل ارتباطها به شیوه نظام‌دار، عینی و

کمی برای اندازه‌گیری متغیرها می‌باشد. ۸- تحقیق آمیخته اکتشافی، پژوهشگر درصدد زمینه‌یابی موقعیت نامعین می‌باشد. در نمودار ۷ مشاهده می‌شود که راهبرد پیمایشی (۵۷ درصد) و بعد از آن مطالعه موردی (۲۱ درصد) بیشترین استفاده را داشته است.

جدول ۹: توزیع فراوانی راهبرد پژوهش

تعداد	راهبرد
۱۳۱	پیمایشی
۵	تجربی
۲۷	همبستگی
۶	پس‌رویدادی
۴۸	موردی
۳	فرا ترکیب
۴	آمیخته اکتشافی
۲	موردی / تحلیل محتوا
۵	فرا ترکیب / پیمایشی

نمودار ۷: توزیع فراوانی راهبرد مورد استفاده

افق زمانی پژوهش

تحقیقات می‌توانند مقطعی یا طولی باشند. روش مقطعی بر گردآوری داده‌ها درباره یک یا چند صفت در یک مقطع زمانی خاص دلالت دارد. مطالعه طولی، داده‌ها در طول زمان گردآوری شده تا رابطه بین متغیرها در طول زمان سنجیده شود. همانطور که در جدول ۱۰ مشاهده می‌شود، ۴۳/۳ درصد تحقیقات طولی و ۵۶/۷ درصد مقطعی می‌باشد.

جدول ۱۰: افق زمانی پایان‌نامه‌ها

افق زمانی	تعداد	درصد
طولی	۱۰۰	۴۳/۳
مقطعی	۱۳۱	۵۶/۷

شیوه جمع‌آوری اطلاعات

در جدول ۱۱ ابزار جمع‌آوری پایان‌نامه‌ها آورده شده است که بر همین اساس یافته‌ها نشان می‌دهد ۳۲ درصد از پرسشنامه و ۲۲ درصد از اسناد و مدارک استفاده کرده‌اند. علاوه بر این ۳۹ درصد از ابزارهای ترکیبی در مطالعات خود استفاده کردند.

جدول ۱۱: توزیع فراوانی ابزار جمع‌آوری اطلاعات

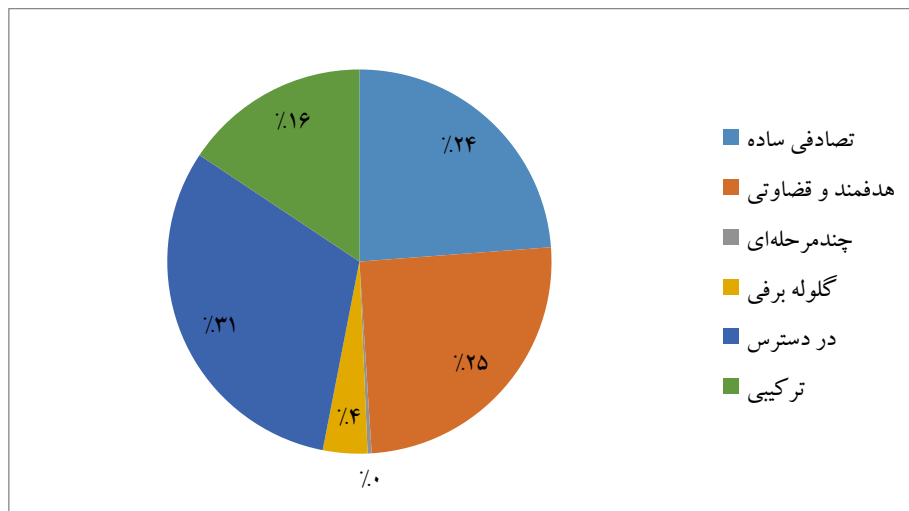
درصد	تعداد	شیوه جمع‌آوری اطلاعات
۲۲/۴۳	۶۲	اسناد و مدارک
۴/۶	۱۳	مصاحبه
۰/۷	۲	مشاهده
۳۱/۹	۸۷	پرسشنامه
۰/۷	۲	پرسشنامه/ مشاهده
۵/۹	۱۵	پرسشنامه/ مصاحبه
۲۰/۵۷	۵۷	اسناد و مدارک/ پرسشنامه
۱/۸	۵	اسناد و مدارک/ مشاهده
۵/۹	۱۵	اسناد و مدارک/ مصاحبه
۳/۶	۱۰	اسناد و مدارک/ مشاهده/ مصاحبه
۳/۷	۹	اسناد و مدارک/ مشاهده/ مصاحبه/ پرسشنامه

نوع نمونه‌گیری

نمونه‌گیری، فرایند گزینش و انتخاب تعدادی از اعضا جامعه است. در نمونه‌گیری تصادفی ساده، هر عضو در جامعه برای انتخاب شدن به عنوان آزمودنی از شانس مساوی و معین برخوردار است. گاهی اوقات به جای به دست آوردن اطلاعات از کسانی که به راحتی در دسترس قرار می‌گیرند، ممکن است ضرورت یابد که اطلاعاتی از افراد یا گروه‌های خاصی به دست آوریم، یعنی انواع خاصی از افراد که قادر به ارائه اطلاعات مورد نظر ما هستند، زیرا آن‌ها تنها افرادی‌اند که می‌توانند چنین اطلاعاتی ارائه دهند یا با برخی از معیارهایی که محقق تدوین کرده مطابقت دارند. چنین نوعی از طرح‌های نمونه‌گیری، نمونه‌گیری هدفمند نامیده می‌شود. نمونه‌گیری چند مرحله‌ای، شکل گسترده یافته نمونه‌گیری خوشه‌ای است. در این روش عناصر نمونه اصلی طی چند مرحله انتخاب می‌شوند یعنی انتخاب نمونه از نمونه دیگر. نمونه‌گیری گلوله‌برفی یک روش نمونه‌گیری غیر احتمالی برای مواقعی است که واحدهای مورد مطالعه به راحتی قابل شناسایی نباشند. به‌ویژه هنگامی که این واحدها بسیار کمیاب یا بخش کوچکی از یک جامعه خیلی بزرگ را تشکیل می‌دهند. نمونه‌گیری در دسترس، افراد جامعه براساس راحتی نسبی دسترسی به آن‌ها تعریف می‌شود که به آن نمونه‌گیری اقتضایی هم گفته می‌شود. در نمودار ۸ مشاهده می‌شود که ۳۱ درصد از روش نمونه‌گیری در دسترس، ۲۵ درصد هدفمند و قضاوتی و ۲۴ درصد از روش تصادفی ساده استفاده کرده‌اند.

جدول ۱۲: توزیع فراوانی روش نمونه‌گیری در پایان‌نامه‌ها

درصد	تعداد	روش نمونه‌گیری
۲۳/۸	۷۰	تصادفی ساده
۲۵/۴	۷۴	هدفمند و قضاوتی
۰/۱	۱	چندمرحله‌ای
۳/۸	۱۱	گلوله برفی
۳۱/۲	۹۲	در دسترس
۱۵/۷	۴۶	ترکیبی

نمودار ۸: نوع روش نمونه‌گیری در پایان‌نامه‌ها

روایی و پایایی

ابزاری که برای جمع‌آوری داده‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند، در مرحله اول باید از روایی یا اعتبار برخوردار باشند و در مرحله دوم باید پایایی یا اعتماد داشته باشند. روایی بدین معناست که روش یا ابزار به کار رفته تا چه حد می‌تواند خصوصیت مورد نظر را درست اندازه‌گیری کند و پایایی بدین معناست که اگر در چند زمان مختلف در یک جمعیت از آن ابزار استفاده کنیم در نتیجه به دست آمده اختلاف چندانی مشاهده نمی‌شود. در جدول ۱۳ مشاهده می‌شود که ۲۱ درصد محققان برای اندازه‌گیری روایی از روش‌های ترکیبی استفاده کرده‌اند اما ۶۹ درصد روایی را ذکر نکرده‌اند. همچنین در محاسبه پایایی ۱۹ درصد از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است اما در ۷۳ درصد پایایی را محاسبه نکرده‌اند.

جدول ۱۳: توزیع فراوانی روش‌های مورد استفاده در روایی و پایایی

روایی	تعداد	درصد	پایایی	تعداد	درصد
خبره	۱۶	۶/۹	آلفای کرونباخ	۴۵	۱۹/۵
سازه	۲	۰/۸۸	بازآزمایی	۲	۰/۸۸
ملاک	۱	۰/۴۴	تصنیف	۱	۰/۴۴
همگرا	۱	۰/۴۴	شاخص کاپا	۲	۰/۸۸
ترکیبی	۵۰	۲۱/۶۵	ترکیبی	۱۱	۴/۷
نامعلوم	۱۶۱	۶۹/۶	نامعلوم	۱۷۰	۷۳/۶

سؤال / فرضیه

همانطور که در جدول ۱۴ مشاهده می‌شود، ۶۵ درصد دانشجویان در پژوهش خود از سؤال تحقیق استفاده کرده‌اند و ۲۴ درصد از فرضیه و ۱۰ درصد از سؤال و فرضیه در تحقیقات آمیخته استفاده کرده‌اند.

جدول ۱۴: توزیع فراوانی سؤالات و فرضیات تحقیق

سؤال / فرضیه	تعداد	درصد
سؤال	۱۵۲	۶۵/۸
فرضیه	۵۶	۲۴/۲
سؤال و فرضیه	۲۳	۱۰

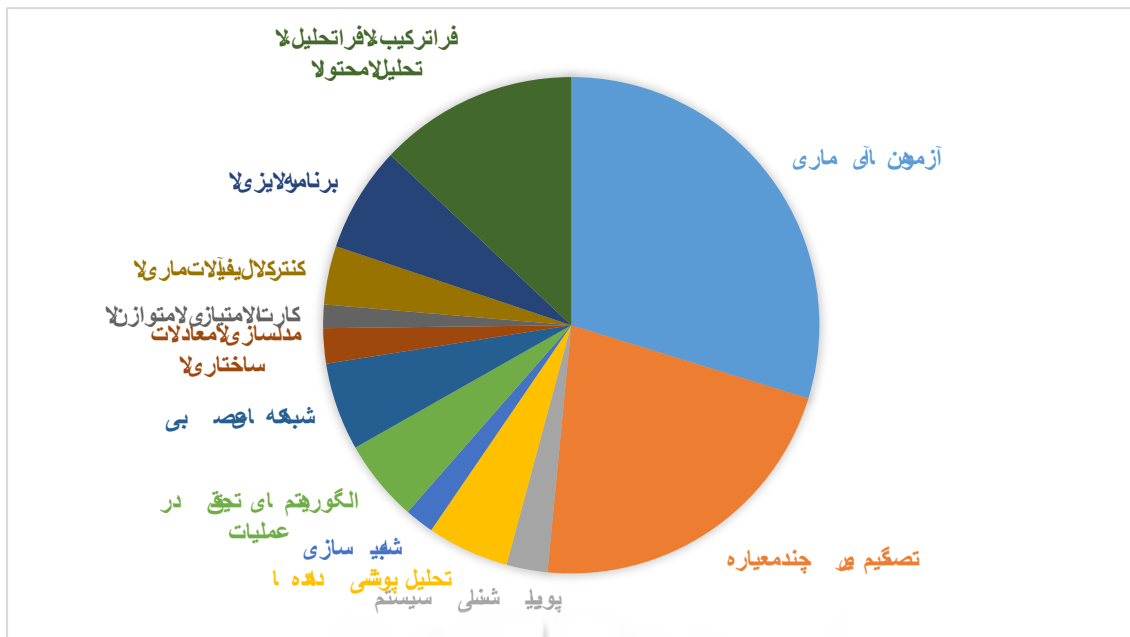

روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها

تجزیه و تحلیل اطلاعات یکی از پایه‌های اصلی هر پژوهش می‌باشد که با کمک آن تمامی فعالیت‌های پژوهشی تا رسیدن به یک نتیجه مطلوب، کنترل و هدایت می‌شوند. هر محقق بر اساس نوع مطالعه خود، روش تحلیلی مناسب را انتخاب کرده و اطلاعات خود را تجزیه و تحلیل می‌نماید. دو دسته پردازش اصلی به طور عمده در تحقیقات مختلف بر روی داده‌ها انجام می‌شود. برای اینکار از روش آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده می‌گردد. هدف اصلی روش آماری توصیفی، محاسبه پارامترهای جامعه با استفاده از سرشماری تمامی عناصر جامعه است. در صورتی که هدف اصلی روش آماری استنباطی برآورد پارامترهای جامعه (میانگین جامعه) از طریق نمونه‌گیری از گروه کوچکی از جامعه مورد نظر می‌باشد. در این روش آماری محقق با استفاده از مقادیر نمونه، آمارها را محاسبه و با تخمین و آزمون فرض آماری، آنها را به پارامترهای جامعه نسبت می‌دهد. همانطور که در جدول ۱۵ نیز مشاهده می‌شود ۳۰ درصد پایان‌نامه‌ها از آزمون‌های آماری توصیفی و استنباطی که شامل تحلیل واریانس، رگرسیون، آزمون t ، ضریب همبستگی می‌باشد و این امر حاکی از استفاده از روش‌های کمی در پایان‌نامه‌ها می‌باشد که دانشگاه‌ها باید دانشجویان را به استفاده از روش‌های کیفی ترغیب نمایند. البته این میزان از گرایش به یک روش تحلیلی خاص با توجه به کارکردها و الزامات آن قابل تامل است. تصمیم‌گیری چندمعیاره بیشترین استفاده را پس از آزمون آماری در دانشکده داشته است که دانشجویان از روش‌های ترکیبی و فازی استفاده کرده‌اند به طوری که از ۵۷ مورد، ۲۶ مورد تکنیک‌های فازی می‌باشد. نکته حائز اهمیت این است که تعداد کثیری از آنها از ترکیب روش تحلیل شبکه (ANP) با مدلسازی ساختاری تفسیری (ISM) استفاده کرده‌اند.

جدول ۱۵: فراوانی روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها

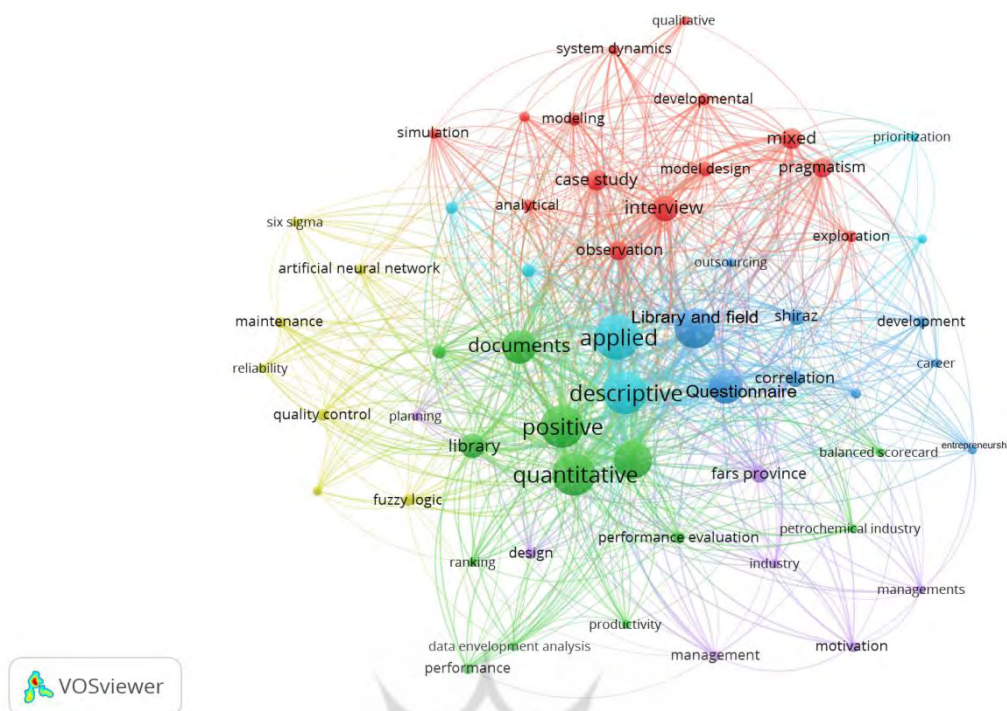
درصد	تعداد	روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۳۰	۷۸	آزمون‌های آماری
۲۱	۵۷	تصمیم‌گیری چندمعیاره
۳	۷	پویایی شناسی سیستم
۵	۱۴	تحلیل پوششی داده‌ها
۲	۵	شبیه سازی
۵	۱۴	الگوریتم‌های تحقیق در عملیات
۶	۱۵	شبکه‌های عصبی
۲	۶	مدلسازی معادلات ساختاری
۲	۴	کارت امتیازی متوازن
۴	۱۰	کنترل کیفیت آماری
۷	۱۸	برنامه‌ریزی
۱۳	۳۴	فراترکیب، فراتحلیل، تحلیل محتوا و ...

نمودار ۹: روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها در پایان‌نامه‌ها

کلیدواژه‌های پُر کاربرد

کلمات کلیدی نویسندگان بسیار اهمیت دارد زیرا مفاهیم اصلی هستند که نویسنده برای ارتباط با مخاطبین بکار برده است. محققان در این پژوهش، علاوه بر کلیدواژگان مورد استفاده نویسندگان پایان‌نامه‌ها، ابزارهای تحقیق، روش تجزیه و تحلیل، تکنیک‌های مورد استفاده، استراتژی‌های تحقیق، جهت‌گیری تحقیق، رویکرد فلسفه تحقیق و ... را استخراج کردند که ۷۱۳ کلید واژه منحصر به فرد بدست آمد و از این میان ۵۶ واژه حداقل ۵ بار تکرار شده‌اند. در شکل شماره ۱ میزان وضوح و فراوانی بسامد واژگان کلیدی پایان‌نامه‌های مورد بررسی و هم‌رخدادی و شبکه روابط بین آن‌ها بر اساس نقشه حاصل از نرم افزار VOSviewer مشاهده می‌شود. کلمات پُر تکرار با دایره نشان داده شده است. دایره بزرگتر و فونت بزرگتر در شکل شماره ۱ نمایانگر کلماتی است که بیشتر تکرار و دایره کوچکتر نشان دهنده کم تکرار شدن کلمات است. بیشترین کلمات کلیدی استفاده شده شامل موارد زیر می‌باشد. تحقیقات کاربردی (applied)، توصیفی (descriptive)، کمی (quantitative)، اثباتی (positive)، کتابخانه‌ای و میدانی (library and field)، پیمایشی (survey)، اسناد و مدارک (document) و پرسشنامه (questionnaire).

شکل ۱: شبکه هم‌رخدادی پُرکاربردترین کلیدواژگان

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف تحلیل روش‌شناسی پایان‌نامه‌های رشته مدیریت صنعتی دانشگاه شیراز در بازه زمانی ۱۳۷۰ الی ۱۳۹۸ انجام گرفت. نتایج نشان داد که طی سال‌های مذکور ۲۴۸ پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت صنعتی و ۱۴ رساله دکتری دفاع شده است که از این تعداد ۲۳۱ پایان‌نامه در دسترس بوده و مورد بررسی قرار گرفت. بررسی پایان‌نامه‌ها بر اساس جنسیت نشان داد که تقریباً ۴۱ درصد زن و ۵۹ درصد مرد بوده‌اند که معرف این است که زنان نسبت به مردان کمتر تحصیلات تکمیلی خود را ادامه داده‌اند. نتایج بررسی پایان‌نامه‌ها نشان می‌دهد همانطور که در تحقیقات علوم انسانی و بالخصوص مدیریت انتظار می‌رود، اکثر پژوهش‌ها با هدف کاربردی (۸۹ درصد)؛ روش‌شناسی بیشتر پژوهش‌ها کمی (۷۹ درصد) و در مرتبه بعد روش آمیخته (۱۶ درصد)؛ بیشترین پارادایم مورد استفاده اثباتی (۹۴ درصد) و پارادایم انتقادی استفاده نشده بود؛ اکثر پایان‌نامه‌ها با هدف توصیفی (۸۵ درصد) صورت گرفته بود؛ یافتن راه‌حلی درباره یک مشکل مهم در جامعه، یک سازمان صنعتی یا اداری و یا استفاده از پرسشنامه و اسنادومدارک (کتابخانه‌ای و تاریخی)؛ راهبرد مورد استفاده در این دانشکده پیمایشی (۵۷ درصد) در درجه اول و موردی (۲۱ درصد) در درجه دوم؛ شیوه نمونه‌گیری در دسترس (۳۱ درصد) بیشترین استفاده را از میان روش‌های نمونه‌گیری داشته است؛ بیش از نیمی از پژوهش‌ها از سؤال (۵۶ درصد) و کمتر از یک چهارم از فرضیه استفاده کرده بودند. هم‌چنین در مبحث روایی و پایایی، اکثر مطالعات در محاسبه روایی و پایایی کوتاهی کرده بودند. روش آزمون‌های آماری (۳۰ درصد) و تکنیک‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره (۲۱ درصد) بیشترین فراوانی را از نظر روش تجزیه و تحلیل داده‌ها داشته‌اند.

رواج استفاده از پرسشنامه به منزله ابزار اصلی گردآوری داده‌ها که در این مطالعه تأیید شد با یافته‌های پژوهش‌های سیدین و جوادین (۱۳۸۸)، قاسمی (۱۳۹۲) و عزیزی و فرهیخته (۱۳۹۷) همخوانی دارد. غلبه روش پیمایشی در این مقاله با یافته‌های سیدین و جوادین (۱۳۸۸)، اسدالهی‌بنه‌کاگی (۱۳۹۰)، گل‌پاش (۱۳۹۴) و عزیزی و فرهیخته (۱۳۹۷) مطابقت دارد. غلبه روش‌های کمی نیز در این پژوهش تأیید شد که با یافته‌های اسدالهی‌بنه‌کاگی (۱۳۹۰)، محمدنژاد شورکایی، جشنی‌آرانی و یزدی (۱۳۹۰) و صیفوری (۱۳۹۲) همخوانی دارد.

مهم‌ترین محدودیت این تحقیق در مرحله جمع‌آوری داده‌ها می‌باشد. از آنجایی که تحقیق حاضر بر روی همه پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته مدیریت صنعتی صورت گرفته است، در نتیجه زمان بسیاری برای جمع‌آوری داده‌های این تحقیق صورت گرفته است. هم‌چنین برخی اطلاعات مورد نیاز مقاله، در پایان‌نامه‌ها (برای مثال پایایی، روایی یا روش نمونه‌گیری) ذکر نشده بود که این موارد حذف گردید.

پیشنهادها

بر مبنای یافته‌های پژوهش پیشنهادهای کاربردی زیر را می‌توان ارائه کرد:

۱- جهت‌گیری بیشتر پایان‌نامه‌های بخش مدیریت دانشگاه شیراز کاربردی بوده است اما با توجه به اینکه تحقیقات توسعه‌ای و بنیادی می‌تواند موجب اصلاح و نوآوری و توسعه و رشد علم و فناوری در جامعه شده و رفاه اجتماعی را فراهم کند، پیشنهاد می‌شود محققان آینده به این سمت حرکت نمایند.

۲- اکثر تحقیقات انجام شده کمی بوده است که درصدد شناسایی قوانین عام و تعمیم آن به جامعه آماری می‌باشد. اما با توجه به رشته مدیریت که موضوع بحث آن انسان و جامعه انسانی است، نمی‌توان قوانین یکسانی برای آن‌ها تجویز نمود. بر این اساس پیشنهاد می‌شود محققان از روش‌های کیفی و آمیخته نیز استفاده نمایند.

۳- با توجه به اینکه اکثر تحقیقات کمی بوده است ناشی از حاکم بودن پارادایم اثبات‌گرایی می‌باشد. در این پارادایم تمرکز بر روش و گزاره‌های عددی، می‌تواند منجر به تقلیل انسان و ویژگی‌های انسانی به عدد و رقم شود که این مساله مورد نقد پارادایم‌های تفسیری و انتقادی است. پیشنهاد می‌شود در جهت رفع این کاستی از روش‌های کیفی و پارادایم‌های تفسیری و انتقادی استفاده شود.

۴- اکثر تحقیقات از نظر هدف توصیفی بوده است. محققان می‌توانند با اهداف اکتشافی و تحلیلی نیز اقدام به کشف مساله جدید و درصدد یافتن پاسخ برای مشکلاتی که روشن و شفاف نیستند، باشند.

۵- در اکثر پایان‌نامه‌های بررسی شده، ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه و اسناد و مدارک بوده است اما محققان می‌توانند برای تحقیق خود از ابزارهای مختلف به صورت همزمان استفاده کرده تا از مزایای آن‌ها بهره‌مند گردند.

۶- راهبرد مورد استفاده، پیمایشی بوده است. محققانی که علاقه‌مند به جمع‌آوری داده‌های اصلی برای توصیف جمعیت‌های بزرگ هستند که نمی‌توان بطور مستقیم آن‌ها را مشاهده کرد، می‌توانند از روش پیمایشی استفاده کنند.

۷- نمونه‌گیری در دسترس بیشترین کاربرد را در این تحقیقات داشته است. محققان در استفاده از این روش نمونه‌گیری باید این نکته را در نظر بگیرند که قابلیت تعمیم یافته‌ها با این نوع روش نمونه‌گیری ناچیز است.

۸- بیشترین مساله اصلی در پایان‌نامه‌های بررسی شده، پایایی و روایی آن‌ها بود که اکثر محققان در محاسبه آن غفلت ورزیده بودند. از آنجا که بسیاری از تحقیقات بر اساس ابزارهای پرسشنامه‌ای، چک‌لیست‌ها یا ارزیابی داوران انجام می‌شود، پایایی و روایی آن‌ها امری اجتناب‌ناپذیر است و پیشنهاد می‌شود محققان آینده با انجام آزمون‌های پایایی و روایی ابزار گردآوری داده‌ها، نتایج کامل حاصل از آن را بیان نمایند.

۹- در روش تجزیه و تحلیل داده‌ها آزمون‌های آماری بیشترین فراوانی را داشته است که این امر قابل تامل بوده و اساتید و دانشجویان می‌توانند از تکنیک‌های نوین فازی، تکنیک‌هایی که به روزتر بوده و مرتبط با رشته آن‌هاست، هم‌چنین روش‌های تحقیق کیفی استفاده نمایند.

۱۰- یکپارچه‌سازی نظام اطلاعاتی پایان‌نامه‌ها و طرح‌های پیشنهادی پژوهش و الزام کلیه موسسه‌های آموزش عالی اعم از دولتی، غیرانتفاعی، آزاد و پیام‌نور، به ثبت طرح‌های پیشنهادی و پایان‌نامه‌ها، برای جلوگیری از تصویب موضوع‌های نخ نما و تکراری.

۱۱- ایجاد مراکز مشاوره آماری تحت راهبری اساتید آمار و روش پژوهش هر دانشگاه، تحت نظر دانشگاه با هدف هدایت پایان‌نامه‌های دانشجویان از نظر آماری. این امر، علاوه بر ایجاد اعتبار در نتایج و یافته‌ها، مانع از سودجویی افراد و موسسه‌های بیرون از دانشگاه و خرید و فروش پایان‌نامه می‌شود.

۱۲- توجه بیشتر بر بحث روش‌شناسی در هنگام تصویب پروپوزال و داوری پایان‌نامه‌ها.

۱۳- محققان در آینده می‌توانند پایان‌نامه‌های این دانشکده را علاوه بر بحث روش‌شناسی، از منظر روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز بررسی نمایند.

منابع

اسدالهی‌بنه‌کاغی، اکرم (۱۳۸۹). بررسی وضعیت روش‌شناسی تحقیق در پایان‌نامه‌های دانشجویان علوم ارتباطات، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم ارتباطات اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده علوم اجتماعی، تهران

برایرپیور، رباب (۱۳۸۹). بررسی تحلیل انتشارات علمی تولید شده در حوزه‌های کتاب‌سنجی، علم اطلاع‌سنجی در پایگاه *Dialog* به منظور یافتن تمایزات و تشابهات بین این سه حوزه و مرزبندی آن‌ها در ارزیابی تولیدات علمی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

پاپزاده، مریم (۱۳۹۲). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته تاریخ و فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه شهید چمران از نظر کاربست مولفه‌های تفکر انتقادی پیتر فسیونه، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی گروه علوم تربیتی

- خان‌دیزجی، امیرحسین (۱۳۹۰). موضوعات و روش‌های پایان‌نامه‌های جامعه‌شناسی و رابطه آن‌ها: رویکرد انتقادی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده علوم اجتماعی، تهران
- رضاخانی مقدم، حامد، شجاعی زاده، داوود، نبی‌اللهی، عبدالاحد و معز، سهیلا (۱۳۹۰). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های آموزش بهداشت دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران، تربیت مدرس و علوم پزشکی ایران در سال‌های ۱۳۴۹-۱۳۸۹، *مجله دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران (پیاورد سلامت)*، (۱) ۸۰-۹۰.
- رنجبری صوفیان، وجیهه (۱۳۹۶). تحلیل محتوای موضوعی و روش‌شناختی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در تحصیلات تکمیلی رشته علوم تربیتی دانشگاه تبریز در فاصله سال‌های ۱۳۷۶-۱۳۹۵، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه تبریز، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی
- سیدین، مهرداد و باب‌الحوایجی، فهیمه (۱۳۸۸). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای تهران شمال، علوم تحقیقات تهران، علوم تحقیقات اهواز و همدان در سال‌های ۱۳۷۲-۱۳۸۶، *مجله پیام کتابخانه*، (۱) ۹۵-۱۲۱
- صفائی، بهزاد (۱۳۹۷). کاوش ادراکی و بهبود فرایند اشاعه فناوری نرم تجاری در صنعت نفت ایران، رساله دکتری مدیریت سیستم، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی دانشگاه شیراز
- صیفوری، سهیلا (۱۳۹۲). بررسی پژوهش‌های انجام شده در حوزه یادگیری الکترونیکی از منظر موضوعی و روش‌شناسی پژوهش از سال ۱۳۸۰ تاکنون در ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی گرایش برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه بوعلی سینا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه آموزشی علوم تربیتی
- عزیزی، شهریار و فرهیخته، فاطمه (۱۳۹۲). تحلیل محتوا، تناظر و فرا روش پایان‌نامه‌های بازاریابی در دانشگاه‌های منتخب تهران، *مجله مدیریت بازرگانی*، (۳) ۵-۱۰۵-۱۲۴.
- علیجانی، رحیم (۱۳۹۵). مطالعه مقایسه‌ای روش‌های علم‌سنجی پژوهش‌های داخلی و خارجی و آرایه مدلی برای مطالعات سنجشی، رساله دکتری رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناس مشهد، دانشگاه پیام‌نور
- فردوسی، شهرام، ملایی، فاطمه، حاجی‌پور، بهمن و بابایی فرج‌آباد، مهدیه (۱۳۹۸). فراروش پژوهش‌های بازاریابی در ایران: بررسی نزدیک‌بینی در روش‌ها، *مجله پژوهش‌های مدیریت در ایران*، (۲) ۲۳
- قاسمی، حمید (۱۳۹۲). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌ها و رساله‌های رشته تربیت بدنی دانشگاه پیام‌نور بر اساس روش‌شناسی تحقیق، *رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی*، (۳) ۱-۶۵-۷۴
- کشمیری، هادی، پیوسته‌گر، یعقوب و کریمی، محمدقاسم (۱۳۹۵). ارائه الگوی روش تحقیق ترکیبی در شهرسازی، *مطالعات محیطی هفت‌حصار*، (۵) ۱۸-۳۱-۵۲.
- کلاتتری، رضا، معینی، علی، صفری، حسین و عرب‌سرخ، ابوذر (۱۳۹۹). ارائه چارچوب مفهومی، برای سنجش عملکرد زنجیره تامین خدمات امنیت اطلاعات مبتنی بر رویکرد فراترکیب و روش دلفی فازی، *فصلنامه مدیریت صنعتی*، (۱) ۱۲-۲۵-۴۶

گل‌پاش، حلیمه (۱۳۹۴). تحلیل محتوای عنوان و نوع روش پژوهش پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ایران در سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۹۳، دانشگاه بیرجند، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی

محقر، علی، انصاری، منوچهر، صادقی‌مقدم، محمدرضا و میرکازمی‌موعود، محمد (۱۳۹۷). فرا ترکیب روش‌های مدل‌سازی سیستم‌های پیچیده فنی اجتماعی با رویکرد پارادایم چندگانه- روش شناسی چندگانه، فصلنامه مدیریت صنعتی، ۱۰ (۲)، ۲۷۸-۲۴۷

محمدنژاد شورکایی، مجتبی، جشنی آرانی، مجتبی و یزدانی، حمیدرضا (۱۳۹۰). فراروش تحقیقات انجام شده در زمینه عوامل مؤثر بر رضایت مشتری: تحلیل اسنادی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه‌های دولتی تهران، چشم‌انداز مدیریت بازرگانی، ۳۹ (۶)، ۱۴۱-۱۶۴.

محمدی‌فر، جبرئیل (۱۳۹۷). تحلیل محتوای موضوعی و روش‌شناسی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تحصیلات تکمیلی رشته مهندسی مکانیک دانشگاه تبریز از ابتدای سال ۱۳۹۰ تا پایان سال ۱۳۹۶، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه تبریز، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی

References

- Alijani, Rahim (2016). *Comparative study of scientometric methods of Internal and external research and presenting a model for evaluative studies*, PhD thesis in Information Science and Science, Mashhad Faculty of Educational Sciences and Psychology, Payame Noor University. (in Persian)
- Asadollahi Baneh Kaghi, Akram (2010). *A Survey of Research Methodology in Communication Sciences Students' Theses*, Master of Social Communication Theses, Allameh Tabatabaie University, Faculty of Social Sciences, Tehran. (in Persian)
- Azizi, Shahriar and Farhikhteh, Fatemeh (2013). Content analysis, correspondence and meta-method of marketing dissertations in selected universities of Tehran, *Journal of Business Management*, 5 (3), 105-124. (in Persian)
- Briarpour, Rabab (2010). *Analysis of scientific publications produced in the fields of bibliometrics, information science in the Dialog database in order to find differences and similarities between these three fields and their demarcation in the evaluation of scientific productions*, Master Thesis in Library and Information Science Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz. (in Persian)
- Demirok, M.S., Baglama, B., & Besgul, M. (2015). A Content Analysis of the Studies in Special Education Area, *7th World Conference on Educational Sciences*, (WCES-2015)
- Edwards, M., Davies, M., & Edwards, A. (2009). What are the external influences on information exchange and shared decision-making in healthcare consultations: a meta-synthesis of the literature. *Patient education and counseling*, 75(1), 37-52.
- European Journal of Operational Research, DOI: 10.1016/j.ejor.2015.04.002

- Ferdowsi, Shahram, Mollai, Fatemeh, Hajipour, Bahman and Babaei Farajabad, Mahdieh (2010). Meta-method of marketing research in Iran: a myopia study of methods, *Journal of Management Research in Iran*, 23 (2). (in Persian)
- Ghasemi, Hamid (2013). Content analysis of dissertations and dissertations in the field of physical education of Payame Noor University based on research methodology, *new approaches in sports management*, 1 (3), 74-65. (in Persian)
- Golpash, Halimeh (2015). *Content analysis of the title and type of research method of postgraduate theses of information science and knowledge of universities affiliated to the Ministry of Science, Research and Technology of Iran in 2014-2015*, Birjand University, Faculty of Educational Sciences and Psychology. (in Persian)
- Gustafson, D & Woodworth, C. (2014). Methodological and ethical issues in research using social media: a metamethod of Human Papillomavirus vaccine studies, *Medical Research Methodology*, 14 (127)
- Ingstrup, M. (2015). A meta-method analysis of qualitative research examining positive youth development through sport, *Journal of Exercise, Movement, and Sport (JEMS)*
- Kalantari, Reza, Moeini, Ali, Safari, Hussein and Arab Sorkhi, Abuzar (2020). Providing a Conceptual Framework for Measuring the Performance of Information Security Services Supply Chain Based on the Meta Synthesis Approach and Fuzzy Delphi Method, *Industrial Management Quarterly*, 12 (1), 46-25. (in Persian)
- Kashmiri, Hadi, Peyvastehgar, Yaqub and Karimi, Mohammad Ghasem (2016). Presenting a model of combined research method in urban planning, *Haft Hesar Environmental Studies*, 18 (5), 52-31. (in Persian)
- Kaushik, V., & Walsh, C.A. (2019). Pragmatism as a Research Paradigm and Its Implications for SocialWork Research, *Social Sciences*, 8(255), 1-17
- Khan Dizaji, Amir Hussein (2011). *Topics and Methods of Sociology Theses and Their Relationship: Critical Approach*, Master Thesis in Sociology, Allameh Tabatabaei University, Faculty of Social Sciences, Tehran. (in Persian)
- Mingers, J., & Leydesdorff, L. (2015). A Review of Theory and Practice in Scientometrics,
- Mohagher, Ali, Ansari, Manouchehr, Sadeghi Moghadam, Mohammad Reza and Mirkazemi Mood, Mohammad (2018). A Meta Synthesis of the Modeling Methods of Complex Socio-technical Systems with a Multi Paradigm-multi Methodology Approach, *Quarterly Journal of Industrial Management*, 10 (2), 278-247. (in Persian)
- Mohammadifar, Jibril (2018). *Thematic content analysis and methodology of theses and dissertations of postgraduate studies in Mechanical Engineering, University of Tabriz from the beginning of 2011 to the end of 1396*, Master Thesis in Information Science and Science, University of Tabriz, Faculty of Educational Sciences and Psychology. (in Persian)
- Mohammadnejad Shourkaei, Mojtaba, Jashni Arani, Mojtaba and Yazdani, Hamidreza (2011). Meta-method of Research in the Field of Factors Affecting Customer Satisfaction:

- Document Analysis of Master's and Doctoral Theses of Tehran State Universities, *Business Management Perspective*, 39 (6), 141-164. (in Persian)
- Papazadeh, Maryam (2013). *Content analysis of master's and doctoral dissertations in the field of history and philosophy of education of Shahid Chamran University in terms of application of critical thinking components Peter Fasione*, Shahid Chamran University of Ahvaz, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Department of Educational Sciences. (in Persian)
- Paterson, B., Thorne, S.E., Canam, C., & Jillings, C. (2001). Meta-study of Qualitative Health Research: A Practical Guide to Meta-analysis and Meta-synthesis, *Emerald Group Publishing Limited*
- Pham, L. (2018). A Review of key paradigms: positivism, interpretivism and critical inquiry, School of Education, Med Program, DOI: 10.13140/RG.2.2.13995.54569
- Ranjbari Sufian, Vajihe (2017). *Thematic and methodological content analysis of dissertations and dissertations on postgraduate studies in the field of educational sciences, University of Tabriz, 1997-2016*, Master Thesis in Information Science and Science, University of Tabriz, Faculty of Educational Sciences and Psychology. (in Persian)
- Rezakhani Moghadam, Hamed, Shojaeizadeh, Davood, Nabiullah, Abdul Ahad and Moez, Soheila (2011). Content Analysis of Health Education Theses of Tehran University of Medical Sciences, Tarbiat Modares and Iran Medical Sciences in 2010-2011, *Journal of Paramedical School of Tehran University of Medical Sciences (Payavard Salamat)*, 5 (1), 80-90. (in Persian)
- Safaei, Behzad (2018). *Perceptual Exploration and Improvement of Soft Business Technology Dissemination Process in Iranian Oil Industry*, PhD Thesis in System Management, Faculty of Economics, Management and Social Sciences, Shiraz University. (in Persian)
- Seifuri, Soheila (2013). *A Study of Research in the Field of E-Learning from a Thematic Perspective and Research Methodology since 2001 in Iran*, M.Sc. Thesis in Educational Planning, Bu Ali Sina University, Faculty of Literature and Humanities, Department Educational Sciences. (in Persian)
- Seyedin, Mehrdad and Babalavaeji, Fahimeh (2009). Content Analysis of Master Thesis in Library and Information Science, Islamic Azad University, North Tehran Branches, Tehran Research Sciences, Ahvaz and Hamedan Research Sciences in 1993-2007, *Payam Library Magazine*, 15 (1), 121-95. (in Persian)
- Zhao, S. (1991). Metatheory, Metamethod, Meta-Data-Analysis: What, Why, and How?, *Sociological Perspectives*, 34(3)
- Zhong, B., Wua, H., Li, H., Sepasgozar, S., Luo, H., & He, L. (2019). A scientometric analysis and critical review of construction related ontology research, *Automation in Construction*, 101, 17-31